

**Тьюторський супровід іноземних здобувачів вищої освіти
у процесі дистанційного навчання**

Баличева Л. В.

*доцент кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян
Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця
м. Харків, Україна
e-mail: Larysa.Balycheva@m.hneu.edu.ua*

Феномен тьюторства тісно пов'язаний з історією британських та європейських університетів XII століття. З цього часу ми вже можемо говорити про тьюторство як сталу форму університетського наставництва. У середньовічних університетах зовсім не прагнули уніфікувати навчальний процес, тому студент повинен був сам обирати шлях, завдяки якому він буде здобувати необхідні йому знання. Для того, щоб розібратися в розмаїтті дисциплін і потрібен був тьютор. Крім того, самоосвіта була основним процесом набуття університетських знань, і тьюторство спочатку виконувало функції супроводу.

Тьюторство – це форма індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти і викладача, спрямована на розвиток мотивації й інтересу до професії, активізацію самостійного формування майбутнього фахівця, підвищення якості знань і як результат – збільшення балів і піднесення рейтингу здобувача вищої освіти.

Сучасне суспільство потребує особистостей, що здатні до свідомого вибору власного життєвого шляху, відповідальні не тільки за себе, а й за своїх близьких, суспільство та державу в цілому, толерантні, ініціативні, зі стійкою громадянською позицією. Але на цей час існує суперечність між запитамі суспільства та традиційними освітніми практиками. При такій організації освіти, практично, не передбачено свободи вибору для здобувачів вищої освіти, а саме: вони мають мінімальні можливості вибору цілей, методів, форм, темпу, змісту освіти. У зв'язку з цим представляється досить актуальним створення сприятливих умов для формування навичок ініціативної, самостійної,

відповідальної діяльності. Ці завдання можна ефективно вирішити при реалізації в освітньому закладі практик індивідуалізації. Потреба в індивідуалізації полягає в створенні для здобувачів вищої освіти можливостей самому бути ініціатором навчальної активності, стати творцем власного індивідуального освітнього простору, який він вибудовує всередині широкої освітньої реальності.

Здійснення педагогічної підтримки вимагає від педагога системного бачення процесу розвитку, прогнозування можливих труднощів, що можуть виникнути у іноземних здобувачів. Сутність ідеї педагогічної підтримки (в контексті педагогіки співробітництва) полягає в тому, що викладач і студент разом обговорюють навчальну, особистісну або іншу життєву ситуацію, у якій опинився студент, та спільними зусиллями шукають вихід з неї. Педагогічний ресурс такої підтримки-співробітництва унікальний: педагог допомагає здобувачу вищої освіти зрозуміти сутність проблеми, яка виникла, розкрити власні реальні й потенційні можливості, побудувати варіанти рішень, вибрати найбільш оптимальний з них. Таким чином, вся ця діяльність завершується рефлексією.

Варто відзначити особливе педагогічне значення слова «підтримка», яке полягає в тому, що підтримувати можна лише те, що вже є в наявності, або є на недостатньому рівні, або стикається з перешкодою, яка не дозволяє розгортатися дії в повному обсязі.

Іноземні здобувачі вищої освіти потребують тьютора, який би став посередником між пропозицією навчальних послуг та попитом на них. Посередництво тьютора з його великим освітнім досвідом, навпаки, сприяє успішним пошукам релевантних освітніх ресурсів і побудови на їх основі індивідуальної освітньої програми.

В процесі дистанційної освіти тьютор повинен бути водночас і менеджером освітнього процесу, і традиційним викладачем, і управлінським консультантом, і досвідченим користувачем комп'ютерних інформаційних технологій і навіть психологом. При цьому тьютор повинен не тільки добре

володіти потрібною інформацією з фахової дисципліни та розуміти специфіку дистанційної освіти, але й продемонструвати свої управлінські та педагогічні навички.

Специфіка дистанційного навчання (стислість занять, їх інтенсивний характер, робота з дорослими та інше) ставить до викладача-тьютора вимоги, які суттєво відрізняються від традиційних форм навчання, перш за все до якісно іншої позиції педагога. На даний момент функціонал тьютора дистанційного навчання є предметом обговорення. Крім того, варто враховувати особливості навчального процесу, що існують в різних освітніх закладах.

На основі аналізу науково-педагогічних досліджень та власного досвіду роботи зазначимо, що тьютор у системі дистанційної освіти повинен відповідати наступним вимогам: – вчасно забезпечувати здобувача вищої освіти всією необхідною навчальною інформацією та проконсультувати його щодо додаткових питань; – виявляти індивідуальні особливості та інтереси кожного студента, а також враховувати їх при складанні навчального плану та тестових завдань; – володіти глибокими знаннями у предметній сфері та мати гарні викладацькі здібності для передачі власних знань та вмінь здобувачам освіти; – організовувати якісні групові конференції, симуляції, дискусії та виступати в ролі модератора та координатора під час обговорення матеріалу; – забезпечувати взаємозв'язок між теоретичним навчальним матеріалом та практичною діяльністю здобувача вищої освіти; – володіти терпінням, етикою і гнучкістю; – мати навички роботи з інформаційними носіями та соціальними мережами, а також особисту мотивацію до роботи.

Супровід тьютором здобувачів вищої освіти під час дистанційного навчання в загальному вигляді може здійснюватися в кілька етапів:

1. Планування і підготовка. На цьому етапі відбувається діагностика потреб здобувачів вищої освіти в супроводі і підтримці; визначення стартового рівня їх знань та умінь; підготовка пакету методичних матеріалів супроводу. У цьому випадку організаційна роль тьютора передбачає планування та формування положень до проведення навчального процесу дистанційно,

розповсюдження та розтлумачення цих положень, роз'яснення самої структури курсу, формування груп, керування роботою форуму (визначення тем, формування зручного розкладу). До цього також можна віднести адміністративні обов'язки тьютора щодо налагодження зв'язків з адміністрацією навчального закладу. Інколи тьютор виконує і технічну допомогу у використанні інформаційно-комунікаційних технологій, в разі виникнення технічних збоїв здійснює їх діагностику та роз'яснення проблем та системних обмежень, з якими стикнувся здобувач вищої освіти.

2. Розробка інструкцій до навчального курсу та власно супровід, що має на меті поглиблення знань, консультування з конкретних проблем, організацію інформаційного обміну, корегування навчального матеріалу, використання й аналіз результатів навчання.

3. Контроль результатів навчання. Основною метою контролю успішності здобувачів вищої освіти є забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та студентом. В наслідок аналізу результатів контролю знань викладач може скорегувати методи і засоби навчання, а здобувач освіти – свою самостійну роботу.

Отже, тьюторська діяльність з достатньою підставою може бути віднесена до посередницької. Тому, як і інша посередницька робота, тьюторство є складним видом супроводу і вимагає розвитку цілого комплексу загальнокультурних, особистісних та професійних компетентностей. При використанні інтерактивного освітнього середовища та дистанційного навчання посередницька функція тьютора не тільки не втрачає свого значення, але і стає ще більш затребуваною. Технології, що використовуються тьюторами, спрямовані на встановлення відносин і розв'язання суперечностей між тьюторантом і освітнім середовищем і/або іншими зацікавленими сторонами. Тьюторська технологія є можливістю реалізації принципу індивідуалізації навчання здобувачі вищої освіти, суб'єкт-суб'єктних відносин «викладач-здобувач»; дозволяє раціонально організувати і контролювати великі обсяги самостійної роботи здобувача освіти; забезпечує зміну ролі викладача на

викладача-наставника, модератора, коуча, фасилітатора (людина, що забезпечує успішну групову комунікацію), інструктора, ментора, партнера, тобто тьютора.

Література:

1. Акініна Н. Л. Тьюторство: зарубіжний досвід. *Історико-педагогічні студії: науковий часопис*. 2018. Вип. 11–12. С. 33–38.
2. Жовтоніжко І. М. Деякі відмінності використання тьюторської діяльності в системі дистанційної освіти. *Збірник наукових праць з актуальних проблем економічних наук. Педагогіка: традиції та інновації (17–18 лютого 2017 р., м. Запоріжжя)*. 2017. С. 116–119.
3. Зарішняк І. М. Індивідуалізація процесу навчання у ЗВО за допомогою тьюторського заняття. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/30161/1/169>.
4. Кравченко І. М. Тьюторство як універсальна педагогічна технологія. *Tendenze attuali della moderna ricerca scientifica*. Band 2. P. 106–108.
5. Кравченко І. М. Застосування тьюторства в умовах української вищої школи. *Наукові виклики : зб. матеріалів міждисциплін. наук.-практ. конф. до Всесвітнього Дня Науки (29 листопада, 2019 р., м. Київ)*. С. 96–99. URL: <http://futureslog.com.ua/publish/16/zbirnyk.pdf#page=96>.
6. Осадча К. Нові можливості організації діяльності тьютора дистанційного навчання у MOODLE 3.2. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology (June 2017)*. Vol. 5. No. 2. P. 28–31.
7. Смікал В. О. Діяльність тьютора в системі дистанційного навчання. *Tendenze attuali della moderna ricerca scientifica*. Band 2. P. 37–39.
8. Чаюн Н. С. Тьюторська діяльність: сутнісні основи, практика, перспективи. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2020. № 2(58). С. 8–19.